

Két novella értelmezése Tóth Krisztina: *Pillanatragsztó* c. kötetéből

1. óra

Témakör: kortárs magyar irodalom

Tananyag: **Tóth Krisztina: *Játszódjatok!*** c. novellájának feldolgozása

A foglalkozás célja: a novella elbeszélémódjának értelmezése; a szereplők világképeinek feltárása

idő	tartalom	megjegyzés
0-10.	Mit tartasz a <i>Játszódjatok!</i> c. novella alapkérdésének? Fogalmazd meg egy mondatban! Hasonlítsátok össze a válaszaitokat, igazoljátok a gondolataitokat a szöveg alapján!	egyéni munka közös megbeszélés
10-20. (csoport- munka)	A) elbeszélésmód Mutasd be a novella elbeszélémódjának jellemzői! Milyen nézőpontból láttatja a történéseket? Változik-e a nézőpont? Melyik szereplő nézőpontjához áll közelebb? Hivatkozz a szövegre! Vannak-e értékelő megjegyzései az elbeszélőnek? Milyen hatása van ennek a nézőpontválasztásnak, hogyan járul hozzá a novella jelentéséhez?	csoportmunka Az A-B-C kérdéssort egy-egy csoport dolgozza fel, majd válaszaikat osszák meg a többiekkel, ezt kövesse mindegyik kérdés kapcsán közös megbeszélés.
20-30. (csoport- munka közti megosztás)	B) a főszereplő Melyek Ata világképeinek legfontosabb elemei? Hogyan viszonyul a felnőttekhez? Milyen céljai jelennek meg a novellában? Hogyan kommunikál? Milyen személyes tulajdonságai jelennek meg a szövegben?	(Alternatív munkaforma: mozaik-módszer, ahol a csoportos megbeszélés után mindegyik csoport egy tagja átül egy másik csoporthoz, és beszámol a munkájuk eredményéről, majd ez még egyszer ismétlődik. Így mindenki mindegyik csoport témájával és eredményével találkozhat. Ezt követi a közös megbeszélés.)
30-45. (közös megbeszélés)	C) társadalmi kérdések, világképek Milyen társadalmi kérdésekkel találkozunk a történetben? Milyennek mutatja a novella a székely emberek világát? Hogyan viszonyul a budai család a távoli rokonokhoz? Melyek a székely férfiak legfontosabb magyarországi tapasztalatai? Milyen érzések lehetnek bennük az itt tartózkodás idején? Hogyan értékelik a székely férfiak a budai környezetben szerzett tapasztalataikat? Milyen értékek, elvek, milyen világkép tükröződik a magatartásukban?	

2. óra

Témakör: kortárs magyar irodalom

Tananyag: **Tóth Krisztina: *Játszódjatok!*** c. novellájának feldolgozása

A foglalkozás célja: a főszereplő világképének megváltozása, a beavatódás és illúzióvesztés értelmezése

idő	tartalom	megjegyzés
0-5.	A hazaút Milyen magyarázato(ka)t tudsz adni a férfiak viselkedésének megváltozására a hazaút során? Milyen érzelmek, lelkiállapotok, vágyak, félelmek állhatnak e mögött a viselkedés mögött? Vitassátok meg padtársaddal!	pármunka közös megbeszélés
5-10.	Ata élettapasztalatai 1. Vedd sorra, melyek Ata legfontosabb élettapasztalatai, amelyekre a történet során szert tesz? Hogyan reagál a hazaút során tapasztaltakra?	csoportmunka
10-20.	2. Fogalmazd meg Ata 5-6 mondatos belső monológját azon a ponton, amikor a kocsmapultnál állva apja rátámadni készül? Figyelj arra, hogy a fiúban egyszerre többféle cél, gondolat, érzelem lehet jelen! A monológban olyan érzelmek és gondolatok is kapjanak hangot, amelyek valószínűleg nem is tudatosulnak a fiúban! Olvassátok fel a csoportban a fogalmazásaitokat, majd értékeljétek egymás írását!	egyéni majd csoportmunka (Ügyeljünk arra, hogy a szövegbeli kimondatlanság miatt sokféle egyéni megoldás elfogadható!)
20-30.	Formálódó világkép Milyen hatással lehetnek Atára ezek a tapasztalatok? Szerinted hogyan változik meg a felnőttek világáról alkotott képe a történet végére? Vitassátok meg!	csoportmunka, majd közös megbeszélés
30-35.	A zárlat 1. Értelmezd a novella zárlatát! Milyen jelentéseket tudsz adni Ata édesanyjával és édesapjával kapcsolatos utolsó történetbeli gesztusának?	csoportmunka, majd közös megbeszélés

35-45.	2. Mit mond számodra a történet egésze az emberi lehetőségekről, változásról és változatlanságról? Írj ötperces esszét a kérdésről! Olvassátok fel a fogalmazásaitokat, majd értékeljétek egymás írását!	egyéni munka közös értékelés
--------	---	---------------------------------

3. óra

Témakör: kortárs magyar irodalom

Tananyag: **Tóth Krisztina: Utószezon** c. novellájának feldolgozása

A foglalkozás célja: az elbeszélői hang értékelése, a kívülállás helyzetének megértése

idő	tartalom	megjegyzés
0-10.	<p>Első benyomások</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fogalmazd meg az <i>Utószezon</i> c. novella cselekményével és elbeszélésmódjával kapcsolatos első benyomásaidat! 2. Fogalmazd meg egy mondatban, szerinted mi a legfontosabb történés a novellában! Hasonlítsátok össze a válaszaitokat! 	<p>közös munka</p> <p>egyéni munka, majd megbeszélés (az eltérő megoldások kapcsán a novella elbeszélésmódjára érdemes reflektálni)</p>
10-25.	<p>Az elbeszélő</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Milyen elbeszélői hang szólal meg a szövegben? Mit, mennyit tud, mennyit láttat a történésekből? Mi a szerepe ebben a jelen idejű beszédnek? 4. Hol szólal meg az elbeszélő első személyben? Hol szerepelnek értékelő és értelmező megszólalásai? Mi fejeződik ki ezekben? 5. Hogyan van jelen, hogyan vesz részt az elbeszélő a történetben? Milyen emberi magatartás jelenik meg ebben? 6. Alapvetően objektívnek vagy személyesnek érzed az elbeszélő hangját? Mi szól az objektivitás és mi a személyesség mellett? 	<p>csoportmunka</p> <p>a négy feladattal párhuzamosan dolgozzanak a csoportok, a feladatok között átfedések is vannak, majd közös megbeszélés</p>
25-35.	<p>A kívülállásról</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Olvasd el az alábbi interjúrészletet! Beszéljétek meg, hogyan kapcsolódnak a szerző gondolatai a novella szereplőéhez, illetve elbeszélőjéhez? <i>Macedóniában volt könyvbemutatóm nemrégiben, Szkopjében. Utána elmentem egy fesztiválra, ahol egy izraeli író nő beszélt az irodalomról. Nagyon szépnek és pontosnak találtam, amit mondott: minden ház udvarán gyerekek játszanak, de minden</i> 	<p>pármunka, közös megbeszélés</p>

35-45.	<p><i>udvar fölött van egy csukott ablak, amely mögött egy gyerek áll, aki a többieket nézi. Na, ő lesz a költő. Nagyon örültem, amikor Vekerdy Tamás szövegét olvastam azokról a gyerekekről, akik mindig a fal mellett ülnek, és nem vesznek részt a többiek játékaiban és játszmaiban. Ezt nagyon nehezen tolerálja az iskola, a közösség. Nem szeretik azokat, akik szemlélődnek. ... Nekem annyival könnyebb a felnőttkor, hogy most már megértette a környezetem, hogy nekem az a foglalkozásom, hogy a többieket figyeljem, és végre békén hagynak. ... Van olyan, hogy valaki jobban szereti figyelni, mi zajlik körülötte, mint hogy maga alakítsa a folyamatokat. Nekem ténylegesen nagy örömet okoz a szemlélődés, viszont rendkívül fáraszt, ha ebből kiszakítanak. (Origo, 2014.09.14.)</i></p> <p>8. Egyetértesz a szerzővel? Írj háromperces esszét <i>Részvétel vagy szemlélődés?</i> címmel! Olvassátok fel egymásnak és vitassátok meg az írásokat!</p>	egyéni munka, majd megbeszélés
--------	---	--------------------------------

4. óra

Témakör: kortárs magyar irodalom

Tananyag: **Tóth Krisztina: Utószeton** c. novellájának feldolgozása

A foglalkozás célja: a szereplők viszonyrendszerének értelmezése, a szövegbeli hiány jelentésképző hatásának vizsgálata

idő	tartalom	megjegyzés
0-10.	<p>Alaphelyzet</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mit, mennyit tudunk meg az egyes szereplőkről a novella expozíciójából? Milyen írói eszközöket alkalmaz a szöveg a jellemzésükhöz? 2. Milyen jeleket találsz a szereplők bemutatásában, amelyek a múltjukra, viszonyaikra, sorsukra utalhatnak? 3. Milyen viszonyt sejtessz az anya és a fiú között? 4. Hogyan járul hozzá a szereplők bemutatásához a környezetük rajza? 	csoportmunka (Egy-egy kérdéssel a csoport egy tagja foglalkozzon, majd osszák meg egymással a válaszaikat.) közös megbeszélés
10-17.	<p>Konfliktusok</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hasonlítsd össze a főszereplő fiú és a helyi srácok külső megjelenését és viselkedését! Milyen személyiséget és milyen sorsot képzelsz a helyiek rövid bemutatása mögé? 2. Jellemezd a szereplőhármast (anya–fiú–helyi srácok) tagjainak egymáshoz való viszonyát, egymással szembeni viselkedésüket! 3. Jellemezd a gumibanán körül kialakuló konfliktushelyzetet! Mi az egyes szereplők motivációja? Hogyan viselkednek a szereplők? 4. Milyen emberi magatartástípusokra találsz példát a szereplők viselkedésében a kialakuló konfliktushelyzetben? 	csoportmunka (Egy-egy kérdéssel a csoport egy tagja foglalkozzon, majd osszák meg egymással a válaszaikat.) közös megbeszélés

17-20.	<p>Változások</p> <p>5. Vizsgáld meg részletesen, hogyan változik a fiú viselkedése</p> <ol style="list-style-type: none"> a fürdéssel, a helyiekkel, az anyjával kapcsolatban! <p>Fogalmazd meg, milyen változások mennek végbe a fiúban!</p>	csoportmunka
20-30.	<p>6. Írd meg a fiú 5-6 mondatos belső monológját azon a ponton, amikor</p> <ol style="list-style-type: none"> először megszületik benne az elhatározás, hogy beúszik a gumibanánig; utolsó alkalommal, egyedül indul el, hogy elfoglalja a gumibanánt! <p>Figyelj arra, hogy a fiúban egyszerre többféle cél, gondolat, érzélem lehet jelen! A monológban olyan érzelmek és gondolatok is kapjanak hangot, amelyek valószínűleg nem is tudatosulnak a fiúban! Olvassatok fel és vitassatok meg néhány fogalmazást!</p>	egyéni munka, közös megbeszélés
30-35.	<p>Magyarázatok</p> <p>7. Keress többféle lehetséges magyarázatot a szereplők viselkedésére a következő szituációkban:</p> <ol style="list-style-type: none"> az anya a parton, miközben a fiát a helyiek nem engedik felmászni a gumibanánra; a fiú viselkedése a parton, miután végül kiúsztak a banántól; az elmaradt vacsora. 	csoportmunka (A csoport tagjai válasszanak az a-b-c feladatok közül, majd osszák meg egymással a válaszaikat)
35-45.	<p>8. Fogalmazd meg, számodra milyen hatása van annak, hogy fontos pontokon és a novella megoldásában sem jelenik meg magyarázat a szereplők viselkedésére? Hozzátesz vagy elvesz valamit az olvasói élményből ez az írói megoldás? Írj háromperces esszét a kérdésről! Olvassátok fel és vitassátok meg a fogalmazásaitokat!</p> <p>Házi feladat</p> <p>Fejtsd ki, hogyan hozható kapcsolatba a szerző alábbi gondolata a két olvasott novellával! <i>Egy történet számomra írói szemmel akkor érdekes, ha sokkal többet mutat a történet háttéréből, a szereplők előéletéből. Ha valami nagyon sűrített dolgot mutat meg. Amikor egy sors mintázata mutatkozik meg egy rövid sztoriban. (lexi.hu, 2014.10.31.)</i></p>	egyéni munka, közös megbeszélés